

'Significantie' bij beoordeling van gevolgen voor Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is één van de belangrijkste beschermingsregimes voor natuur in Europa en Nederland. Deze factsheet gaat over de beoordeling van gevolgen op Natura 2000-gebieden. Cruciaal hierin is het begrip 'significantie'. Wat houdt dat in en wanneer is een effect significant? Ook in de m.e.r.-praktijk is dit een veelgestelde vraag.

Natura 2000

De belangrijkste natuurgebieden in Europa zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-netwerk is het belangrijkste Europese instrument om de achteruitgang van de biodiversiteit te keren. Per Natura 2000-gebied zijn *instandhoudingsdoelstellingen* bepaald voor de meest bedreigde diersoorten en habitats. Het is een Europese verplichting om plannen en projecten te beoordelen op de gevolgen voor deze instandhoudingsdoelstellingen.

Deze verplichting is in Nederland in de Natuurbeschermingswet 1998 neergelegd. Volgens deze wet is het verboden om zonder vergunning activiteiten uit te voeren die kunnen leiden tot:

- verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten;
- significante verstoring van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Significantie

Er is sprake van *significante* gevolgen als de instandhoudingsdoelstellingen door menselijk handelen (mogelijk) niet gehaald worden. Dit wordt in de wet gezien als 'aantasting van de natuurlijke kenmerken' van het gebied. Een vergunning kan alleen verleend worden als zeker is dat het plan of project niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken. Met andere woorden: er mogen best activiteiten ontplooid worden in of bij een Natura 2000-gebied, zolang een activiteit maar niet leidt tot *significante* gevolgen. Het is dus erg belangrijk om vast te stellen wanneer gevolgen 'significant' zijn.

Passende beoordeling

Als mogelijk is dat een project of plan significante gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen moet dit nader onderzocht worden in een 'Passende beoordeling'.

Terminologie

'Significante gevolgen' en 'aantasting van natuurlijke kenmerken' komen inhoudelijk op hetzelfde neer. De terminologie verschilt voor de fase waarin het plan of project zich bevindt:

- Als significante gevolgen niet zijn uit te sluiten moet een Passende beoordeling gemaakt worden.
- In de Passende beoordeling wordt onderzocht of sprake is van aantasting van natuurlijke kenmerken.

Een verschil: in de Passende beoordeling mag rekening worden gehouden met mitigerende maatregelen.

Passende beoordeling in een MER?

Een Passende beoordeling voor een m.e.r.-plichtig *plan* moet worden opgenomen in het plan-MER. Een Passende beoordeling voor een *project* hoeft niet in het project-MER te worden opgenomen, maar het mag wel. Alle informatie voor de besluitvorming is dan gelijktijdig beschikbaar. De ministers van EL&I en IenM hebben provincies en gemeenten opgeroepen tot afstemming van de Nb-wet- en de m.e.r.-procedure. Ook de Commissie m.e.r. adviseert om dit te doen. Als de Passende beoordeling in het MER is opgenomen, toetst de Commissie m.e.r. zowel het MER als de Passende beoordeling.

Instandhoudingsdoelstellingen

De beoordeling of een effect al dan niet significant is, wordt benaderd vanuit de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden. Er zijn instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en voor soorten.

- Voor habitattypen gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte en/of behoud of verbetering van de kwaliteit.
- Voor soorten gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte van het leefgebied, behoud of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied en behoud of uitbreiding van de populatieomvang.

Als uit de Passende beoordeling blijkt dat een instandhoudingsdoel door het project of plan (mogelijk) niet gehaald wordt, wordt het effect als significant beschouwd.

Leidraad bepaling significantie

Om meer duidelijkheid te scheppen over het begrip significantie is in 2010 door de Regiegroep Natura 2000 onder leiding van het ministerie van EL&I de 'Leidraad bepaling significantie' opgesteld. Deze Leidraad geeft aangrijpingspunten om te bepalen of te verwachten effecten op Natura 2000-gebieden als significant moeten worden beoordeeld.

De Leidraad is een hulpmiddel: het is niet verplicht om deze tot in detail te volgen. Uitgangspunt voor de beoordeling van significantie is: globaal waar het kan, details

waar het moet. Waar een gedetailleerde beoordeling nodig is, kan de Leidraad richting geven. Iedere beoordeling is maatwerk. De komende tijd moet hierin (met behulp van deze Leidraad) ervaring worden opgedaan. Ecologische kennis van de beoordelaar is daarbij een vereiste!

Aandachtspunten Leidraad significantie

Oppervlakte en populatieomvang

Voor ieder habitat is bepaald vanaf welke minimumoppervlakte effecten significant kunnen zijn. Meestal is dat 1 are (100 m²). Voor de oppervlakte van een habitattype en het leefgebied van soorten geldt:

- Er mag alleen gerekend worden met absolute oppervlakten, niet met percentages.
- Veranderingen die kleiner zijn dan de minimumoppervlakte zijn per definitie niet significant.
- Afname waardoor het oppervlak onder de instandhoudingsdoelstelling komt is meestal significant.

Kwaliteit

Er zal vaker sprake zijn van een effect op de kwaliteit van het habitat dan op de oppervlakte. Bij de kwaliteit van een habitattype of leefgebied spelen de volgende aspecten een rol:

- vegetatie: per vegetatietype is aangegeven of het bijdraagt aan een goede of matige kwaliteit;
- abiotische randvoorwaarden, zoals de noodzakelijke zuurgraad, voedselrijkdom en vochtthuishouding van de bodem;
- typische soorten: een lijst van soorten waarvan de aanwezigheid een graadmeter is voor de kwaliteit;
- overige kenmerken van structuur en functies, bijvoorbeeld bedekkinggraad met vegetatie, voedselaanbod en rust.

De significantie van gevolgen voor kwaliteit- en voor oppervlakte doelstellingen moeten los van elkaar beoordeeld worden. Ook tussen de vier kwaliteitsaspecten mag onderling niet worden gesaldeerd.

Typische soorten

De typische soorten zijn onderdeel van de kwaliteit van een habitattype. Afname van het aantal typische soorten wordt beschouwd als afname van de kwaliteit van het habitattype. Een habitattype bestaat dus niet alleen uit vegetatie.

De Zwarte specht is bijvoorbeeld een typische soort van het habitattype eikenhaagbeukenbossen. Bij de beoordeling van gevolgen voor dit habitattype moet ook gelet worden op effecten op de Zwarte specht. In principe vindt dit plaats via de (a)biotische eisen die de Zwarte specht stelt aan zijn leefgebied, zoals de aanwezigheid van dood hout. Verstoring door lawaai zou echter (als de Zwarte specht daardoor helemaal verdwijnt uit het gebied) ook tot een significant effect op het habitattype eikenhaagbeukenbossen kunnen leiden.

Cumulatie

Vaak zijn de effecten van een bepaalde activiteit op zichzelf niet eens zo schadelijk voor de natuur, maar worden ze dat in combinatie met andere effecten en activiteiten wel. Met deze opeenstapeling ('cumulatie') van effecten moet bij het bepalen van de significantie rekening worden gehouden. Er moet 'in cumulatie' gekeken worden voordat de conclusie getrokken kan worden of een effect significant is.

Mitigeren en compenseren

In de Passende beoordeling kan worden nagegaan of er *mitigerende* maatregelen mogelijk zijn, die het effect verkleinen of zelfs voorkómen. Mitigerende maatregelen mogen echter niet worden meegenomen bij het bepalen of een effect significant is (dus in de fase voor de Passende beoordeling).

Compenserende maatregelen zijn pas aan de orde als

- mitigatie niet mogelijk is;
- én er geen alternatieven zijn die leiden tot geen of minder aantasting van de natuurlijke kenmerken;
- én er dwingende redenen van groot openbaar belang bestaan.

Beperkt het MER zich tot significante gevolgen?

In een MER worden de gevolgen van een voornemen op het milieu, waaronder ook de natuur, beschreven. Daarom moeten ook niet-significante gevolgen in het MER beschreven worden. Het MER moet immers alle milieu-informatie bieden die nodig is om een zorgvuldig besluit te kunnen nemen. Er kunnen grote verschillen zitten tussen alternatieven, ook al worden de gevolgen van alle alternatieven beoordeeld als 'niet significant'.

De factsheet Natura 2000 en m.e.r. van de Commissie voor de m.e.r. beschrijft meer algemeen welke informatie over Natura 2000 in een MER thuishoort.

Meer informatie?

Meer informatie vindt u op www.commissiemer.nl. U kunt uw vraag ook stellen aan de helpdesk van de Commissie voor de m.e.r.:

- 030-234 7666
- kennisplatform@eia.nl

In deze reeks verschijnen regelmatig factsheets over andere thema's, zoals Natura 2000 en stikstof in m.e.r. Daarnaast publiceert de Commissie praktijkvoorbeelden. Bij deze factsheet hoort onder andere case 2 Jachthaven Herkingen.

De informatie in deze factsheet is bedoeld als algemene handreiking voor de praktijk, maar bevat nadrukkelijk geen specifiek advies voor individuele situaties. U kunt hier geen rechten aan ontleunen.

Versie 21 maart 2010